

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע:

1. המנהיג העליון מנצל את דרשת יום השישי כדי לשוב ולאיים על האופוזיציה ומתנגדי המשטר.
2. איש הדת הבכיר ומתנגד המשטר, איתאללה מנת'רי, קורא לאנשי הדת הבכירים לשבור את שתיקתם לנוכח האירועים הפוליטיים באיראן.
3. מאמר פרשנות באתר שמרני: על איראן לשקול פרישה מהאמנה למניעת הפצת נשק גרעיני (NPT) במקרה של החרפת הסנקציות נגדה.
4. נגיד הבנק המרכזי מודיע על החלטת הבנק להשמיט שלושה אפסים מהמטבע המקומי במסגרת המאבק באינפלציה.
5. הנפקת מניות חברת התקשורת האיראנית, ההנפקה הגדולה ביותר בבורסה האיראנית אי-פעם, נדחתה שוב. אפשרות לרכישת מניות החברה על-ידי חברות הקשורות למשמרות המהפכה.

המנהיג העליון שב ומאיים לדכא את מתנגדי המשטר

המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי, ניצל את דרשת יום השישי באוניברסיטת טהראן, שהתקיימה בהנהגתו ביום שישי שעבר, כדי לשוב ולאיים על האופוזיציה ומתנגדי המשטר. בדרשתו אמר ח'אמנהאי, כי אין כל פסול בחילוקי דעות בקרב השלטון וכי אין כל בעיה עם השמעת ביקורת כנגד השלטון כל עוד הדבר נעשה במסגרת המערכת. אופוזיציה הפועלת במסגרת המשטר אינה מזיקה ויכולה אף להועיל והמשטר לא ינקוט נגדה בצעדים כלשהם. המשטר לא יהיה מוכן, עם זאת, לשאת אופוזיציה החורגת מעקרונות המהפכה, כשם שמכונן המהפכה האסלאמית, איתאללה ח'מיני, התייחס לחלק מאנשי האופוזיציה, שסטו מדרך הישר, כאל אויבים.

לדברי ח'אמנהאי, ינקוט המשטר בגישה סבלנית כלפי אלה החושבים באופן שונה מהמשטר אך ייבאק כנגד אלה הנאבקים נגד המדינה. ניתן לשאת ביקורת, אמר המנהיג העליון, אך לא ניתן לשאת ניסיונות להפיל את המשטר. שלטונות איראן לא ינקוט בצעדים כנגד אלה הפועלים במסגרת המערכת, אינם נוקטים באלימות ובצעדים בלתי-חוקיים, כגון: הפצת שקרים ושמעות, ואינם מפרים את השקט בחברה, אך יתייצבו נגד מי שיתייצב נגד יסודות המשטר וביטחון העם. למדינה יש זכות להגן על עצמה מפני מי שמאשים אותה בשקרים ובהאשמות שווא, ציין ח'אמנהאי.

הוא הוסיף, כי העם האיראני לא איבד את אמונו במשטר וכי הבחירות הבאות בשנים הקרובות יוכיחו, כי העם עדיין מאמין בשלטון. יש כאלה המבקשים להעביר את מחשבתו של ח'מיני למוזיאון, אך סיסמאות המהפכה האסלאמית עודן בתוקף ואינן מתיישנות. בהתייחסו להפגנות "יום ירושלים" (יום השישי האחרון של חודש הרמצ'אן) הצפויות בסוף השבוע, הזהיר המנהיג העליון מפני ניסיונות להפוך אותן מהפגנות המבטאות תמיכה בעם הפלסטיני להפגנות למטרת פילוג ויצירת חילוקי דעות פנימיים. יצוין, כי בשבועות האחרונים קראו מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית לציבור האיראני לנצל את הפגנות "יום ירושלים" כדי לבטא את מחאתם הפוליטית בעקבות הבחירות (סוכנויות הידיעות, 11 ספטמבר).

דרשת יום השישי האחרונה הייתה הדרשה השנייה, שהונהגה עלי-ידי ח'אמנהאי מאז פרסום תוצאות הבחירות לנשיאות איראן והמהומות, שפרצו בעקבותיהן.

בתוך כך שבו והגבירו שלטונות איראן את הלחץ על שני המנהיגים הרפורמיסטיים: מיר-חסיין מוסוי (Mir Hossein Mousavi) ומהדי כרובי (Mehdi Karoubi). משרדיו של כרובי ושל מפלגתו, אעתמאד-י מלי, נסגרו ביום שלישי שעבר (8 ספטמבר) בהוראת השלטונות וציוד רב שהיה בהם הוחרם. כמו כן נעצרו שלושה ממקורביו של מוסוי: ד"ר סיד עלי-רזא בהשתי (Seyyed Alireza Beheshti), מרתזא אלויירי (Morteza Alviri) ומחמד עזלתי-מקדם (Mohammad Ozlati-Moghaddam). ד"ר בהשתי, ששחרר השבוע ממעצרו, הוא בנו של איש הדת הבכיר, איתאללה מחמד בהשתי, ממנהיגי המהפכה האסלאמית בשנת 1979, שמצא את מותו בפיגוע, שבוצע במשרדי מפלגת הרפובליקה האסלאמית ביוני 1981 על-ידי ארגון האופוזיציה מג'אהדין-י ח'לק והוביל למותם של למעלה מ-70 בני אדם, בהם גם כמה מבכירי המשטר. מרתזא אלויירי שימש כראש עיריית טהראן בין השנים 1999-2002 ועזלתי-מקדם הוא מפקד לשעבר במשמרות המהפכה, ששימש כראש מטה בוגרי מלחמת איראן-עיראק במערכת הבחירות של מוסוי.

בימים האחרונים גברו הדרישות מצד תומכי הממשלה לעצור את מהדי כרובי ולהעמידו לדין באשמת הפצת שקרים והאשמות שווא. זאת לאחר שוועדה בת שלושה חברים, שהוקמה על-ידי ראש הרשות השופטת, קבעה, כי אין כל אמת בטענותיו של כרובי בנוגע למעשי אונס, שבוצעו לכאורה בצעירים ובצעירות שנעצרו בגלל המהומות לאחר הבחירות לנשיאות, וכי המסמכים שהוצגו על-ידו בעניין זה הינם מזויפים.

איש הדת הבכיר, איתאללה מנתט'רי, קורא לאנשי הדת השיעים לשבור את שתיקתם לנוכח האירועים באיראן

במכתב פומבי, שהתפרסם ב-13 בספטמבר באתר האינטרנט הרשמי שלו, קרא איש הדת הבכיר, איתאללה חסיין-עלי מנתט'רי (Hossein Ali Montazeri), לאנשי הדת השיעים הבכירים לשבור את שתיקתם לנוכח האירועים הפוליטיים באיראן. איש הדת הבכיר, הנחשב לאחד המתנגדים הבולטים של המשטר האיראני הזהיר, כי האירועים, שהתחוללו באיראן בחודשים האחרונים, מהווים תמרור אזהרה בפני אנשי הדת ו"מקורות החיקוי" השיעים ומחייבים אותם לשבור את שתיקתם.

במכתבו, שהופנה לאנשי הדת השיעים בערים קום, משהד, טהראן, אצפהאן, תבריז ושיראז באיראן ובעיר נג'ף שבעיראק, כתב מנתט'רי, כי על אנשי הדת הבכירים לנצל את מעמדם והשפעתם, כפי שעשו לאורך ההיסטוריה, להיאבק למען העם וזכויותיו ולחלץ את איראן מהמשבר הגדול בו היא נתונה. על אנשי הדת הבכירים לממש את אחריותם ולטהר את הדת מהפגיעות, שבוצעו בה על-ידי המשטר בשם הדת והמנוגדות ליעדיה המקוריים של המהפכה האסלאמית. המשטר מנסה לנצל את שתיקתם של אנשי הדת הבכירים כדי לקדם את מעשיו. אם תימשך שתיקתם ביחס להתפתחויות חשובות הקשורות בכבוד האסלאם, במימוש זכויות העם ובשימור האמונות הדתיות של הצעירים באיראן, ייצור הדבר בקרב העם את הרושם, כי אנשי הדת הבכירים מסכימים עם המעשים החמורים המתבצעים על-ידי המשטר. איש הדת הבכיר ציין, כי קיבל פניות רבות מאזרחים איראנים, שנטלו חלק במהפכה האסלאמית, התוהים בפניו, האם המשטר הנוכחי באיראן הינו אותו משטר דתי שהובטח בזמן

המהפכה. לדברי מנתט'רי, המשטר הנוכחי אינו שלטון חכם ההלכה כי אם שלטון צבאי. לעם יש ציפיות מאנשי הדת הבכירים לממש את אחריותם ההיסטורית, לשמור על קדושת האסלאם, להגן על זכויות האזרחים, לקדם עקרונות דתיים לנוכח המעשים האנטי-דתיים המתבצעים בשם הדת ולהצהיר על התנגדותם הפומבית למעשים אלה.

מנתט'רי הביע שאט נפש ממעשי הדיכוי ומהפגיעה בזכויות האדם, שבוצעו בחודשים האחרונים בשם הדת ובאישור חלק קטן מאנשי הדת שבשלטון ותומכיהם. הוא גם מתח ביקורת חריפה על גל המעצרים ועל משפטי הראווה המתנהלים בשבועות האחרונים כנגד עצורי המהומות והגדיר אותם כמנוגדים לחוק ולהלכה. בסיום מכתבו פנה מנתט'רי לשליטי איראן וקרא להם להכיר בטעויות שעשו ולכבד את העם (www.amontazeri.com, 13 ספטמבר). זמן קצר לאחר פרסום מכתבו של מנתט'רי דיווחו כמה אתרי אינטרנט איראנים, המזוהים עם גורמי אופוזיציה, כי שלושת נכדיו של איש הדת הבכיר נעצרו על-ידי השלטונות בעיר קום (רוז אונליין, 15 ספטמבר).

תמונה מתוך האתר הרשמי של איתאללה מנתט'רי: www.amontazeri.com

איתאללה מנתט'רי בן ה-87 הוא מבכירי אנשי הדת השיעים החיים כיום באיראן. בשנות השמונים סומן מנתט'רי כיוורן המיועד של איתאללה רוחאללה ח'מיני, מנהיג המהפכה האסלאמית, אך בשנת 1988 הודח על-ידי ח'מיני, לאחר שהשמיע ביקורת כנגד מדיניות המשטר ואף ערער על עצם תפישת שלטון חכם ההלכה ("ולאית-י פקיה", Velayat-e Faqih). בשנת 1997 הושם מנתט'רי במעצר בית, ממנו שוחרר מסיבות רפואיות בינואר 2003. בשנים האחרונות שב מנתט'רי ומתח ביקורת חריפה על שלטונות איראן ועל אופן ניהול ענייני המדינה.

בחדש יולי האחרון הוציא מנתט'רי פסק הלכה, בו קבע, כי שלטון הפועל בניגוד לצדק ומתבסס על שימוש בכוח או בזיופים אינו לגיטימי. פסק הלכה זה התפרש כשלילת הלגיטימיות של המשטר האיראני הנוכחי בראשותו של עלי ח'אמנהאי.

מאמר פרשנות באתר שמרני: על איראן לשקול פרישה מה-NPT במקרה של החרפת הסנקציות

האתר עצר-י איראן, המזוהה עם הזרם השמרני הפרגמטי, פרסם בסוף השבוע שעבר מאמר פרשנות פרי עטו של הפרשן המדיני, אסמאעיל סלטנת-פ'ור (Esmail Saltanatpour), תחת

הכותרת: "השעיית ה-NPT (האמנה למניעת הפצת נשק גרעיני): תגובה איראנית אפשרית להחרפת הסנקציות". לטענת מחבר המאמר, ניצבת כיום איראן בפני אפשרות להחרפת הסנקציות נגדה. זאת, בין היתר, לנוכח הקצנת יחסן של ממשלות גרמניה וצרפת ביחס לאיראן. איראן גם אינה יכולה לסמוך על תמיכתן של רוסיה וסין, כיוון שאלה הוכיחו במהלך השנים, שמדיניותן מבוססת על אינטרסים והן אף מנצלות את איראן כקלף מיקוח בהתנהלותן מול מעצמות המערב.

איראן לא החמיצה בשנים האחרונות אף הזדמנות לנהל שיחות עם המערב, נכתב במאמר, ולעיתים אף נראה היה, כי הצורך של איראן בשיחות אלה גדול מזה של המערב. דבר זה היה אולי נכון בשנים הראשונות שלאחר חשיפת תוכניתה הגרעינית, אך בתנאים הנוכחיים אין בכך כל הצדקה. אין כיום כל עדות לכך, שתוכניתה הגרעינית נועדה לצרכים צבאיים ואיראן אינה ניצבת עוד כנאשמת בעיני דעת הקהל העולמית ביחס לתוכניתה הגרעינית. גם דוחות הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית שבו והצביעו על כך, שאין כל אינדיקציה לכך, שתוכניתה הגרעינית האיראנית נועדה לצרכים צבאיים.

אף על-פי כן אימצה מועצת הביטחון של האו"ם בשנים האחרונות שלוש החלטות המטילות סנקציות על איראן. השאלה לדברי מחבר המאמר אינה השפעתן של הסנקציות, שהינה מוגבלת, אלא מהי המדיניות בה נוקטת הקהילה הבינלאומית כלפי איראן החתומה על ה-NPT ורשאית בהתאם לאמנה זו לקיים תוכנית גרעין ואף ליזום בשיתוף פעולה מצד הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית בקידום תוכנית זו.

בשונה ממדינות, כגון: הודו, פקיסטאן וישראל, שהסתירו את פעילותן הגרעינית ולא חתמו על ה-NPT, הצטרפה איראן לאמנה. אך דווקא הצטרפות זו היא שמנוצלת על-ידי המערב כאמצעי להפעלת לחץ ולהשמעת איומים כנגדה בסוגיית הגרעין. אפילו צפון-קוריאה, שבוצעה ניסויים גרעיניים, לא ניצבת בפני האיומים והסנקציות מולם ניצבת איראן.

ייתכן, נכתב במאמר, כי עד לפני מספר שנים הייתה פרישה איראנית אפשרית מהאמנה מתפרשת כניסיון איראני להסתיר את תוכניתה הגרעינית. אך עתה הגיע הזמן, שאיראן תלמד את הלקח מגורלה של עיראק ותיקח בחשבון את מדיניות המערב לנוכח ניסיונותיה לבנות אמון מול המערב ואת ההחלטות החוזרות ונשנות של מועצת הביטחון כנגדה. על איראן להגביל את פעילות הפיקוח על מתקניה הגרעיניים ובמקרה של החרפת הסנקציות נגדה אף לפרוש מה-NPT ולהוציא את פקחי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית מתחומה.

אין כל סיבה, שאיראן תמשיך להיות חברה באמנה ולא זו בלבד שלא תוכל לנצל את יתרונות חברותה כדי ליזום בשיתוף פעולה מצד הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית לקידום תוכניתה הגרעינית, אלא שחברותה אף תנוצל להגברת הסנקציות, ההגבלות והאיומים כנגדה. יש להמתין ולראות מה יקרה בסוף ספטמבר עם פקיעת האולטימטום, שהציב המערב בפני

איראן, סיכס מחבר המאמר, ומה תהיה תגובתה של איראן להתפתחויות הצפויות (עצרי-י איראן, 12 ספטמבר).

במסגרת המאבק באינפלציה: איראן תשמיט שלושה אפסים מהמטבע המקומי

נגיד הבנק המרכזי האיראני, מחמוד בהמני (Mahmoud Behbani), עדכן השבוע על החלטתו הסופית של הבנק להשמיט שלושה אפסים מהמטבע המקומי (ריאל). הוא ציין, כי הועדה המיוחדת שהוקמה לצורך בחינת הנושא הגיעה להחלטה סופית בעניין והגיעה למסקנה כי מדובר ברעיון מועיל. הוא ציין, עם זאת, כי טרם נקבע מתי תמומש ההחלטה (איסנ"א, 12 ספטמבר).

התוכנית להשמטת אפסים מהמטבע המקומי הועלתה לפני כשנתיים במסגרת המאמצים להתמודד עם משבר האינפלציה במדינה, שפגע קשות בערכו של המטבע האיראני בשנים האחרונות. בשנה שעברה העריך סגן נגיד הבנק המרכזי האיראני, כי כוח הקניה של שטר 10,000 ריאל (כדולר אחד) שווה כיום לזה של 25 ריאל מלפני 30 שנה. לנוכח העליה המשמעותית בשיעור האינפלציה באיראן (מעל 20 אחוזים) נאלץ הבנק המרכזי האיראני להנפיק בשנים האחרונות שטרות בסכומים גבוהים מבעבר. בראשית 2008 הונפקו לראשונה שטרות על סך 50,000 ריאל.

באוגוסט 2008 הקימה הממשלה ועדה מיוחדת לבחינת השלכותיה של רפורמה מוניטארית במסגרתה יושמטו שלושה או ארבעה אפסים מהמטבע המקומי. כחברים בוועדה מונו למעלה מ-50 כלכלנים, אנשי אקדמיה ומנהלים. תומכי התוכנית להשמטת אפסים מהמטבע המקומי טענו, כי להשמטת האפסים תהיה השפעה חיובית על בלימת האינפלציה, כשם שהיה במדינות נוספות, שנקטו בצעד דומה, כדוגמת תורכיה. מתנגדי התוכנית, לעומת זאת, טענו, כי בהעדר שינוי במדיניות הכלכלית הממשלתית לא תהיה לרפורמה השפעה של ממש על ריסון האינפלציה וכי גם תורכיה ביצעה את הרפורמה במטבע המקומי רק לאחר שהצליחה כבר לרסן את האינפלציה.

בחדשים האחרונים חלה ירידה מסוימת בשיעור האינפלציה באיראן, אך להערכת כלכלנים קשורה המגמה להשפעות המיתון הכלכלי העולמי על הכלכלה האיראנית ולא להצלחה

במדיניות הממשלתית לבלום את האינפלציה. בחודש שעבר הגיע שיעור האינפלציה ל-20.2 אחוזים בחישוב שנתי. בפגישה, שהתקיימה בשבוע שעבר בין המנהיג העליון לבין הנשיא אחמדינז'אד ושני ממשלתו החדשים, שב ח'אמנהאי והדגיש את הצורך במציאת פתרון לבעיית האינפלציה.

דחייה נוספת בהנפקת מניות חברת התקשורת האיראנית, ההנפקה הגדולה ביותר בתולדות הבורסה האיראנית

בפעם השנייה ברציפות נדחתה השבוע הנפקת מניותיה של חברת התקשורת האיראנית בבורסה של טהראן. הנפקת 50 אחוזים ממניות החברה + מניה אחת, שנדחתה כבר מה-8 ל-16 בספטמבר, אמורה היתה להיות ההנפקה הגדולה ביותר בתולדות הבורסה האיראנית. מניות החברה אמורות להיות מוצעות למכירה למשקיעים פרטיים במחיר כולל של 7.9 מיליארד דולר (כ-35 סנט לכל מניה). על דחיית ההנפקה מסר ביום שלישי (15 ספטמבר) סגן ראש ארגון ההפרטה האיראני. טרם נקבע מועד חדש לביצוע ההנפקה (סוכנויות הידיעות, 15 ספטמבר).

הנפקת מניות חברת התקשורת האיראנית מתוכננת במסגרת הפרטת החברה, שהחלה בקיץ שעבר במכירת חמישה אחוזים ממניותיה למשקיעים בבורסה. חמישה אחוזים נוספים מהמניות נמכרו לעובדי החברה ו-20 אחוזים נוספים נמכרו כ"מניות צדק" (מניות של חברות ממשלתיות המיועדות להפרטה הנמכרות במחירים מוזלים למיעוטי הכנסה). בסיום תהליך ההפרטה אמורים רק 20 אחוזים ממניות החברה להישאר בידי הממשלה (מה, 13 ספטמבר). בשנים האחרונות הואצה הפרטתן של חברות ממשלתיות איראניות בהתאם לתיקון בסעיף 44 בחוקה האיראנית, שנועד לאפשר הפרטת נכסים שבשליטת המדינה.

הבורסה של טהראן

בשבועות האחרונים התפרסמו דיווחים שונים בנוגע לרוכשים הפוטנציאליים של מניות חברת התקשורת האיראנית. על-פי חלק מהדיווחים קשורות כמה מהחברות, שהביעו עניין ברכישת מניות החברה, למשמרות המהפכה. היומון הכלכלי דניא-י אקתצאד (Donya-ye Eqtesad) דיווח בשבוע שעבר (9 ספטמבר), כי בין הרוכשים הפוטנציאליים של מניות חברת התקשורת נמצאים שני התאגידים: פ'ישגאמאן כויר יזד (Pishgaman Kavir Yazd) ותוסעה-י אעתמאד מבין (Toseye-ye Etemad Mobin). קונסורציום תוסעה-י אעתמאד מבין מורכב משתי חברות השקעות: תוסעה-י אעתמאד ושהריאר מהסתאן (Shaharyar Mahestan) ומחברת התקשורת והאלקטרוניקה איראן

מבין (Iran Mobin). על-פי דיווח היומון קשורות שתי חברות ההשקעות הפועלות במסגרת הקונסורציום ל"קרן הקואופרציה" של משמרות המהפכה האיראנים, המורכבת מעשרות חברות כלכליות ומסחריות המעורבות בענפים שונים בכלכלה האיראנית.

תאגיד פ'ישגאמאן כויר יזד, המעורב בפרויקטים שונים בשוק התקשורת האיראני, מורכב מ-12 חברות קואופרטיביות ומשלוש חברות השקעות. עוד דיווח היומון הכלכלי גם על התעניינות מצד חברת מהר אקתצאד איראניאן (Mehr Eqtesad Iranian), הקשורה אף היא למשמרות המהפכה, ברכישת מניות חברת התקשורת. אם אכן ירכשו חברות בשליטת משמרות המהפכה את מניות החברה, צפוי הדבר להוות שלב משמעותי נוסף בתהליך התגברות מעורבות משמרות המהפכה בכלכלה האיראנית. בשנים האחרונות נמסרו, בין היתר, שורה של זיכיונות לפיתוח שדות נפט וגז במדינה לידי תאגיד ח'אתם אל'אנבי'אא' (Khatem al-Anbiyaa) שבבעלות משמרות המהפכה וכמו-כן זכו מספר חברות שבבעלות משמרות המהפכה במכרזים לפרויקטים רבים בתחומי התשתית, הפיתוח, התחבורה והבינוי.

תמונת השבוע: שגריר בריטניה החדש בטהראן, סימון גאס (Simon Gass), מגיש את כתב האמנתו לנשיא אחמדינז'אד

Photo : shaigan

FARS NEWS AGENCY